

BEN X

REGISSØR	NIC BALTHAZAR
NASJONALITET	BELGIA, NEDERLAND
SPRÅK	FLAMSK, NORSK TEKST
PRODUKSJONSÅR	2007
SPILLETID	1 T 33 MIN
SENSUR	15 ÅR
MANUS	NIC BALTHAZAR, ETTER HANS EGEN ROMAN
PRODUKSJON	MMG FILM & TV PRODUCTION
SKUESPILLERE	GREG TIMMERMANS, MARIJKE PINOY, CESAR DE SUTTER
DISTRIBUSJON	ACTIONFILM FILMSTUDIEARK SKREVET AV CECILIE STRANGER-THORSEN
KLASSETRINN	10. TRINN, VIDEREGÅENDE SKOLE
FAG	SAMFUNNSFAG, MEDIER OG KOMMUNIKASJON, NORSK
EMNER	DATASPILL, MOBBING, IDENTITET, ROLLER, INTERNETT, AUTISME

DETTE ER ET FILMSTUDIEARK UTGITT AV FILM&KINO. FOR Å BESTILLE BILLETTER TIL FILMEN TA KONTAKT MED DIN NÆRMESTE KINO. DETTE FILMSTUDIEARKET KAN LASTES NED FRA FILM&KINOS HJEMMESIDER WWW.KINO.NO

OM REGISSØREN

Nic Balthazar var best kjent som filmkritiker og tv-vert i Belgia da han ble bedt om å skrive en bok om mobbing. Inspirert og forferdet av historien om en 17 år gammel autistisk gutt som tok selvmord fant Balthazar på historien om Benny, ”for å fortelle om mobbingen av dem som ikke kan forsvare seg”, sier han selv. Resultatet, boken *Niets was alles hij zei* (Ingenting var alt han sa) ble utgitt i 2002 og ble en suksess i Belgia. Nic Balthazar gjorde også en teaterversjon av historien før filmen ble produsert i 2007.

Ben X, Baltazars første og hittil eneste film, vant blant annet hovedprisen og publikumsprisen ved filmfestivalen i Montreal og FIPRESCI-prisen i Istanbul filmfestival.

BEN X

Benny er en ung gutt som tilbringer all ledig tid i Archlord, et online rollespill. Hans karakter, den erfarne og respekterte karakteren Ben X, står i sterk kontrast til Benny, som har Aspergers syndrom. Benny har vansker med å forholde seg til sosiale situasjoner og andre mennesker og blir jevnlig mobbet av klassekameratene Bogaert og Desmet.

Lærerne og rektoren kjenner til mobbingen av Benny, men klarer ikke å bedre situasjonen. En dag blir hele klassen med på å angripe Benny, dra ned buksene hans og filme ham naken, før de legger ut filmen på internett. I frustrasjon over hendelsen knuser Benny et vindu, men selv om han ikke straffes ber skolens rektor Bennys mor om å få ham undersøkt og å vurdere å ta ham ut av skolen.

Benny takler hverdagen gjennom å flykte inn i fantasier fra spillverden når han mobbes. Og i fritida møter han sin eneste virkelige venn, Scarlight i Archlord. De

har spilt sammen et år og chatter sammen hver dag, men hun kjenner hverken Bennys virkelige navn eller utseende. Etter hendelsen med filmen på nettet forteller Benny Scarlight om mobbingen og at han planlegger en ”endgame”. Hun tilbyr seg å hjelpe ham og dukker opp hos Benny i hans fantasi.

Scarlight vil også treffe Benny i virkeligheten. Hun er bekymret for ham og sender ham en melding om at hun kommer til byen neste dag og ber ham om å møte henne på togstasjonen. Benny møter opp, men tør ikke ta kontakt med henne. Han følger etter henne tilbake på toget og sitter taus ved siden av henne hele veien til Brussel. Scarlight reiser videre, og deprimert forsøker Benny å ta selvmord ved å hoppe fra perrongen. Plutselig dukker Scarlight opp igjen og hindrer ham. Hun sier hun vil hjelpe ham med hans Endgame og med å ta hevn, men at han ikke kan dø på ordentlig.

Med hjelp av Bennys foreldrene filmer Scarlight og Benny når han tar selvmord ved å hoppe fra en ferje. Filmen blir en stor nyhetssak og setter i gang en debatt om mobbing. Foreldrene, lærerne og klassekameratene hans intervjues – dette er intervjuene vi har sett underveis i filmen – om hva som gikk galt for Benny og om man kunne ha gjort noe annerledes. Moren til Benny forklarer i intervjuene at det var nødvendig at Benny døde for at noen skulle oppdage alvoret i situasjonen.

Men Bennys selvmord var iscenesatt. Hans planlagte Endgame skjer i stedet under begravelsen, hvor hele skolen er samlet. Benny ’gjenoppstår’ og viser en ny versjon av mobbefilmen alle kjenner fra nettet, et opptak han har fått fra en av de andre elevene. Filmen viser hvordan alle deltar i mobbingen, til hele skolens skam.

I filmens sluttscene er Benny sammen med familien, han er lykkelig og snakker ivrig med Scarlight. Det avsløres imidlertid at han bare snakker med seg selv. Den Scarlight som har hjulpet ham hele tiden eksisterer bare i hans fantasi.

Opgaver:

- Hva gjorde mest inntrykk på deg i filmen?
- Kjenner du igjen hendelsene i filmen fra din egen skolehverdag? Hvordan?

c) Hva er Scarlights rolle i filmen? Hva representerer hun? Hvordan påvirker hun Benny?

d) Hva tror du skjer etter filmens slutt?

STIL OG SJANGER

Filmen benytter flere sjangre og forskjellige visuelle uttrykk for å fortelle historien om Benny.

Hovedhistorien er fiksjonsfortellingen om Benny. De grå, sosialrealistiske mobbesekvensene fra skolen dominerer, sammen med fargeløse klipp fra hans barndom, da ingen forstod hvorfor han var annerledes. Scener hvor vi følger Benny og deler hans virkelighet er ofte fortalt med klare farger og skarpt lys, raske klipp og skift av fokus - som en påminnelse om hans overfølsomhet ovenfor omverdenen.

Benny flykter ofte inn i Archlord-fantasier når han mobbes. I disse fantasyscenene oversetter han utfordringene med menneskemasser og mobbing til nærgående fugler eller truende troll. Han ser for seg at han er Ben X og nedkjemper tappert mot fiendene, akkompagnert av dramatisk og heroisk musikk. Musikken fra spillet brukes også i de mer realistisk fortalte sekvensene for å fortelle oss at Benny flykter inn i fantasiens verden selv om vi ser ham i den realistiske settingen. Denne bruken av musikk forteller oss også at fantasi og virkelighet er i ferd med å skli over i hverandre for Benny.

I tillegg fins intervjuene med lærerne, foreldrene og studiekameratene til Benny spredt utover filmen. Disse er gjort i en dokumentarisk stil, uten musikk. Under fortekstene i filmen ser vi Benny spille Archlord og moren hans blir intervjuet og ekklærer: -Noen må alltid dø før noe skjer. Deretter forteller tekstene at filmen er

”inspirert av en virkelig hendelse”. Slik styrkes også filmens dokumentariske preg, selv om også disse sekvensene er en del av fiksjonsfortellingen.

Oppgaver:

a) Hvordan bidrar fantasyinnslagene fra spillet til filmens fortelling? Hva forteller de om hvordan Benny ser på seg selv?

b) Hvorfor tror du filmskaperen har valgt å starte med merkelappen ”inspirert av en virkelig hendelse” og intervjuene med moren til Benny? Hvilke andre filmer og virkelige hendelser får det deg til å tenke på?

HANDIKAP OG MOBBING

Benny har Asperbergers syndrom, en form for autisme. Mennesker med Aspergers er oftest normalt eller høyt begavet og mange kan leve et vanlig liv, men de har problemer med å forstå sosialt samspill og kommunikasjon. For andre mennesker kan folk med Aspergers syndrom fremstå som sjenerte eller uhøflige, fordi de ikke forstår spillereglene for hvordan man skal forholde seg til andre.

Bennys lege kaller ham en ekstraordinær gutt som hver dag kjemper for å være vanlig. Bennys foreldre har valgt at han skal gå i en vanlig skole - rektoren og Bennys mobbere forsvarer seg med at de forsøker å behandle ham så normalt som mulig for å forberede ham på den virkelige verden.

På slutten av filmen har Benny lært seg litt mer om de sosiale spillereglene. Han har lært seg å lyve, sier han selv, og ved hjelp av Scarlight har han lært å uttrykke følelser, om enn bare i fantasien. Han er ute av skolen, men han har enda selskap av Scarlight, og moren hans og omverden aksepterer at han lever i sin egen verden.

Oppgaver:

a) Det går ganske lang tid før Bennys diagnose avsløres. Hva tenker du først om hvorfor han er annerledes enn de andre barna?

b) Både Benny og legen snakker om de normale. Hvem er de normale i filmen?

c) Hvor går grensene mellom de som er sjenert og uhøflige – og de som har et handikap som Aspergers?

d) - Problemet er ikke autismen, problemet er de andre! sier Bennys far. Hvem har størst ansvar for at Benny mobbes? Hvorfor?

e) Hva tror du er den aller viktigste faktoren for å minke mobbingen i skolen?

f) Har filmen en lykkelig slutt? Er du enig i at Benny skal tas ut fra skolen og skjermes fra virkeligheten?

ROLLER OG IDENTITET

På nederlandsk høres Ben X ut som "er ingenting" når man sier det fort ("ben niets"). Kanskje henspeler dette på hvordan Benny føler at han blir behandlet av klassekameratene, som om han er ingenting. Men det kan også handle om hans problemer med å "være noen" i hverdagen, å spille en rolle og finne seg til rette i samfunnet.

Benny har et ganske abstrakt forhold til seg selv og hvordan han blir oppfattet. Han lærer seg selv å smile i speilet, fordi det gjør "de normale", og han må bruke pulsklokke for å kunne se når han er opphisset.

Han har også vansker med å forholde seg til omverdenen, han må stenge lyder ute og får lett panikk når de andre elevene kommer for nærme ham i skolegården. Alt handler om strategi, sier Benny, og når han selv har kontroll og kan planlegge hendelser går det ganske bra. Men når Benny blir presset klarer han hverken å snakke eller handle, han blir lammet, både i møtet med mobberne og med rektor, det er som om han mister seg selv.

Rollespillets klare karakterer og regler gjør det enklere for Benny. Fantasyverden i Archlord er basert på kjente karakterer og myter - og samhandlingen i spil-

let bygger videre på disse, Scarlite og Ben X flørter og kaller hverandre "helt" og "prinsesse". - I spill kan man være hvem og hva man vil, sier Benny. Ved å flykte fra seg selv på denne måten, ved å "gi slipp på seg selv", slik legene ber ham om, finner Benny en rolle han faktisk kan fylle, innenfor spillets rammer.

I ett annet tilfelle opplever Benny å gå ut av seg selv og bli en annen, når Bogaert og Desmet tvinger ham til å spise Extacy. Da fantasierer han om å kysse Scarlite og hun forteller ham at for å føle seg bedre må han først lære seg å føle.

Oppgaver

a) Hvor stor del av Bennys utfordringer med å finne seg selv handler om autisme og hvor mange problemer har Benny til felles med andre ungdommer? Kjenner du deg igjen?

b) Hva er likhetstrekkene og forskjellene mellom virkelighetsflukten inn i dataspillet og virkelighetsflukten med dop? Kan du tenke på andre arenaer eller situasjoner som kan ha samme funksjon?

c) Legen snakker om at Benny er en tikkende bombe som når som helst kan sprengte og det er nærliggende å tenke på skoleskytingene i USA. Hvordan kan virkelighetsflukt og fantasier bidra til destruktive rollemønstre?

d) Psykologen Sherry Turkle, som har intervjuet pc-brukere og gamere, hevder at virtuelle verdener utvider menneskers følelsesspektrum og at dataspill kan være en arena for å utforske ulike identiteter og ulike sider av seg selv. Hvordan kan man si at Benny lærer noe om sosial samhandling gjennom Archlord?

VIRTUELLE VERDENER

Archlord er en MMORPG, et Massive Multiplayer Online Roleplaying Game, en virtuell verden og et dataspill som spilles på nett. Det mest kjente MMORPG, World of Warcraft, hadde i 2008 mer enn 10 millioner spillere over hele verden. Archlord kan man også spille i virkeligheten.

For å spille oppretter man en karakter (Avatar) og velger oftest en av de forutbestemte roller med et sett av egenskaper. Karakteren utvikles etterhvert som spilleren løser oppgaver i spillet og i Archlord er målet (Endgame) å utvikle karakteren din til du er / har status som Archlord. For å løse spillets utfordringer må man ofte samarbeide, derfor samhandler karakterene i spillet, i tillegg til at spillerne ofte kommuniserer direkte, for eksempel gjennom en parallell chat. Det danner seg raskt sosiale strukturer blant spillerne, grupper eller lag som pleier å spille sammen, slik Ben X og Scarlight gjør.

Nic Balthazar sier at han ønsket å vise teknologiens to sider når Benny blir mobbet ved hjelp av internett og digital teknologi – og samtidig brukes denne for å gi ham venner og positive opplevelser – og til syvende og sist hevn over mobberne.

Oppgaver:

- Benny og Scarlite møtes aldri, men de har et vennskap på nettet og i Bennys fantasi. Er Benny og Scarlites vennskap virkelig? Hvor går grensene for fantasi og virkelighet?
- Hvilke positive sider kan du se ved de nye mulighetene for å kommunisere og iscenesette seg selv på nettet? Hvilke negative sider kan det ha?

c) Mange ser på dataspilling som en asosial aktivitet. I hvor stor grad stemmer det for Bennys vedkommende?

d) Hadde Bennys historie vært annerledes hvis den fant sted før den digitale teknologien ble så utbredt, gjennom internett og mobilkamera? Hvordan tror du historien hadde foregått da?

e) Mange kobler både mobbing og voldssekvensene i film og dataspill med skoleskytinger. Hva tror du er de utslagsgivende faktorene er når mobbede ungdommer tar hevn ved å skyte medelever og lærere?